

Scris de newsreporter pe 14 martie 2019, 10:15

Primul studiu stiintific privind „lupta anticoruptie” din Romania. Cifrele care SPULBERA mitul

Legenda exceptionalismului coruptiei si anticoruptiei la romani incepe sa se destrame. Studiul unui cercetator occidental de prestigiu declanseaza, in fine, acest proces, scrie QMagazine.ro.

Klaus-Iohannis-la-prezentarea-Raportului-anual-de-activitate-al-Directiei-Nationale-Anticoruptie-DNA-2018-QMagazine.jpg

LUPTA SCOPULUI CU MIJLOACELE si CAPCANA EVALUARII CANTITATIVE

La inceput, mai putine si mai timide, ulterior, tot mai multe si mai indraznete, se fac auzite voci care ridica semne de intrebare fata de lupta anticoruptie, care, chiar daca este plina de intentii bune per se, datorita incalcarii constante a unor drepturi si libertati individuale, a inceput sa provoace abuzuri, incompatibile cu statul de drept.

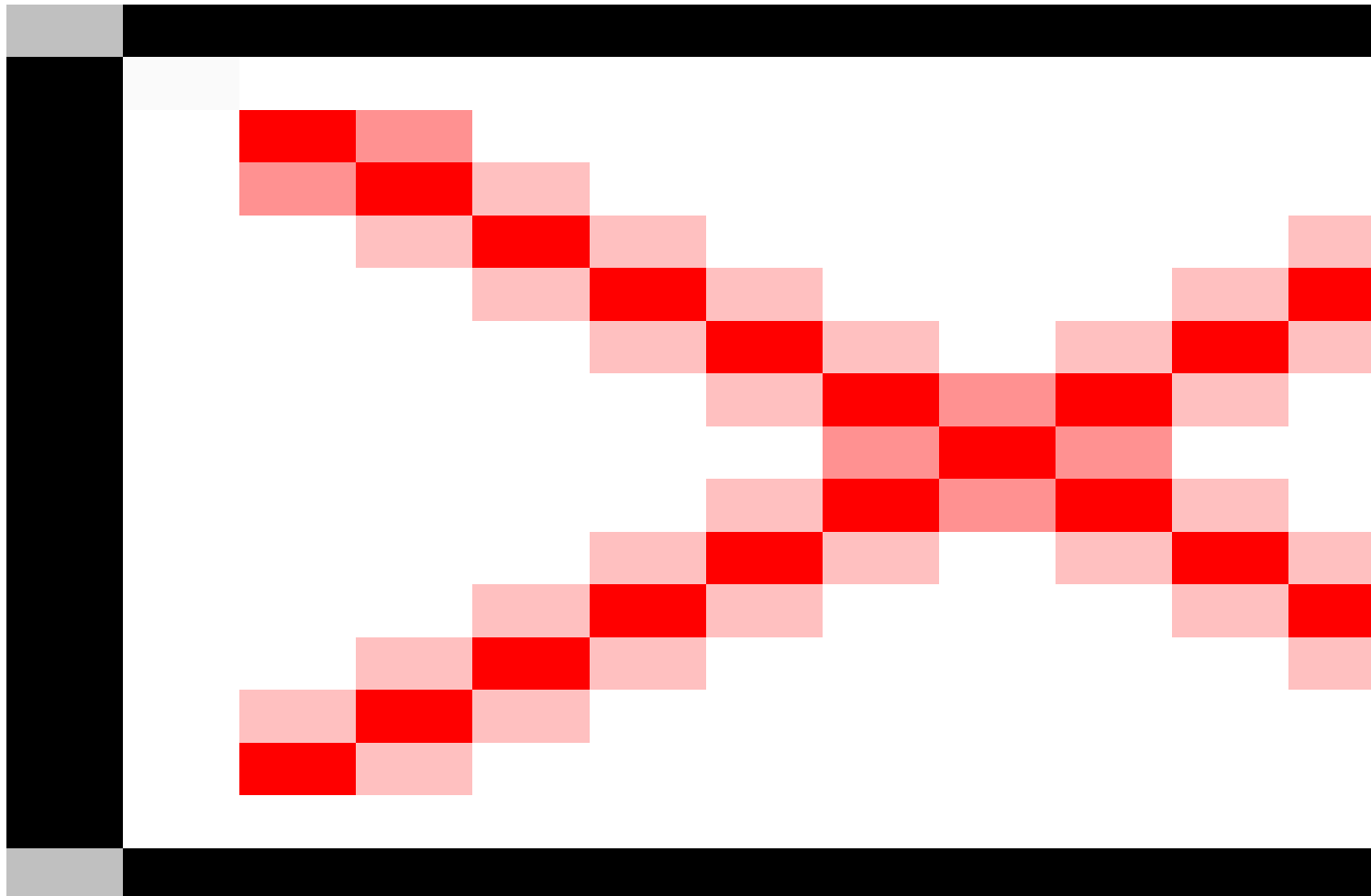
Una dintre aceste voci este cea a [Dr. Martin Mendelski](#)

, in prezent cercetator postdoctorat al Institutului Max Plank pentru Studii Sociale din Cologne/Koln (Germania).

Reputatia Dr. Martin Mendelski a fost castigata in timp, acesta ocupand mai multe functii

academice la universitati de prestigiu din Europa cum ar fi: Universitatea din Trier – Departamentele de Sociologie si stiinte Politice, Universitatea din Luxembourg, Universitatea de stiinte din Goettingen etc.

Cu referire la unul dintre domeniile sale de interes – anticoruptia [Dr. Martin Mendelskia](#) publicat la inceputul anului 2019 un studiu foarte interesant, intitulat, „**15 ani de lupta anticoruptie in Romania – crestere, abatere, accelerare**”.

STUDIUL PLEACA DE LA ÎNTREBARI FIREȘTI CUM AR FI:

- **ESTE LUPTA ANTICORUPTIE UN SUCCES SAU UN EXCES?**
- **ACTIVITATILE ÎN DOMENIUL ANTICORUPTIEI DESFĂȘURATE DE ORGANELE DE ANCHETA PENALA ȘI DE SERVICIILE SECRETE AU RESPECTAT SAU AU DEPĂȘIT LIMITA UNOR PRINCIPII FUNDAMENTALE ALE STATULUI DE DREPT?**
- **BENEFICIILE SOCIALE ALE LUPTEI ANTICORUPTIE I-AU DEPĂȘIT COSTURILE SAU DIMPOTRIVA?**

Pentru a raspunde acestor intrebari autorul pune in relatie resursele alocate pentru eradicarea coruptiei (umane, financiare si tehnice), cu procedurile intrebuintate (judiciare si parajudiciare) si rezultatele procesului (sub aspectul ordinii sociale la care s-a ajuns).

in acelasi timp el pune in contrast corectitudinea procesului – in sensul desfasurarii acestuia in acord cu drepturile fundamentale ale omului care ar sta la baza organizarii societatilor moderne, cu eficienta – vazuta ca suma a rezultatelor palpabile. De asemenea, in acest cadru, compara masura adecvarii mijloacelor la scopul urmarit (combaterea coruptiei) cu gradul de rezonabilitate

al procedeelelor utilizate.

Dr. Mendelski este convins ca scopul nu scuza mijloacele. Mai mult chiar, el crede ca accentul excesiv pus pe scop cu neglijarea caracterului mijloacelor, transforma, printr-un fenomen pervers, mijloacele in scop si astfel o activitate utila devine contraproductiva.

Or, acolo unde, ca in Romania, lupta impotriva coruptiei in loc sa fie mijlocul insanatosirii relatiilor sociale ajunge a fi un scop in sine, ea se deschide influentei politice si rateaza adevarata tinta.

Asa se explica de ce aici anticoruptia a incetat a fi intensiva – adica orientata spre tratarea cauzelor, si rezonabila – adica preocupata de ocrotirea celor nevinovati, pentru a deveni extensiva – adica orientata spre tratarea simptomelor, si excesiva – adica lovind in egala masura pe vinovati si pe nevinovati.

Aceasta a insemnat si prioritatea absoluta acordata aspectelor cantitative (cat mai multe condamnari) in detrimentul celor calitative (cat mai putina coruptie).

Concluzia este ca un sistem politic abuziv nu poate combate abuzul si un sistem judiciar corupt nu poate combate coruptia.

CITEȘTE STUDIUL INTEGRAL [IN ROMANA AICI](#)

Dr. Martin Mendelski considera ca este de evitat abordarea in termenii unei logici cantitative simpliste care face din acumularea continua a mijloacelor de lupta (de exemplu inmultirea interceptarilor telefonice), precum si a rezultatelor imediate ale folosirii extensive a acestora (numar de urmariri, de puneri sub acuzare, de condamnari) criteriul succesului in eradicarea coruptiei.

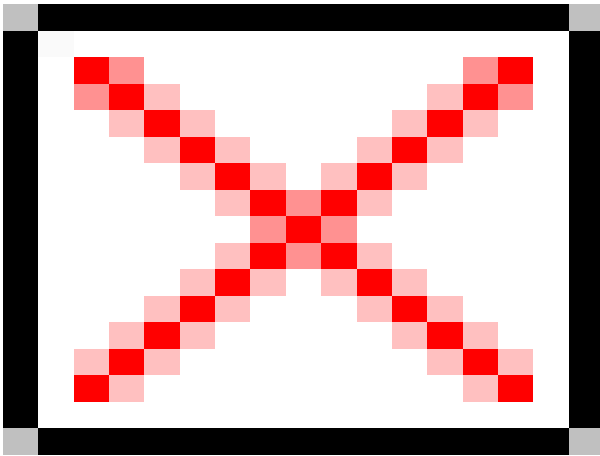
„Iesirile organizationale” (respectiv cantitatea produsului obtinut prin utilizarea mijloacelor puse la dispozitie) mai mari nu inseamna neaparat progres, mai ales daca obiectivele si limbajul aparatului anticoruptie si ale societatii nu coincid.

Eficienta cantitativa nu este acelasi lucru cu eficienta calitativa. Astfel, rezultatele trebuie sa fie mereu evaluate in baza anumitor „standarde de calitate procedurala”. De ce? Pentru ca numai o procedura de calitate – respectiv congruenta cu valorile care circumscriu organizarea unei comunitati date – garanteaza obtinerea unor rezultate de calitate – respectiv reducerea si descurajarea sistemica a coruptiei, iar nu doar imputinarea aleatorie a coruptilor.

INTERVENTIA NEFASTA A UE

Din perspectiva acestor consideratii cu valoare de principiu, studiul evidentiaza contradictia dintre prioritatile integrarii europene ale Romaniei, care erau strategice si coerente, si obiectivele Mecanismului de Cooperare si Verificare (MCV) care erau tactice si ad hoc (spre exemplu infiintarea Agentiei Nationale de Integritate, numirea anumitor persoane, precum L.C. Kovesi, D. Morar, in functiile de conducere ale aparatului represiv, pronuntarea de condamnari in cazuri concrete de presupusa coruptie la nivel inalt).

Studiul reaminteste in acest sens, printre altele, celebra cerere a Comisarului Verheugen de a se „prinde un peste mare”.

Verheugen declara, in 2004, ca „justitia din Romania va ajunge sa-si faca datoria asa cum trebuie” si ca „pestii mari vor ajunge dupa gratii, nu doar persoanele mai putin insemnate”.

Asa s-a ajuns ca exigentele si criticile UE sa aiba efectul pozitiv de a obliga Guvernul roman la mobilizarea unor mijloace considerabile in lupta impotriva coruptiei, dar si efectul negativ de a orienta evaluarea progresului exclusiv spre indicatori formali si cantitativi.

in considerarea tuturor acestor aspecte, autorul concluzioneaza ca UE a jucat un rol important in initierea si continuarea luptei impotriva coruptiei in Romania, mai ales la nivel inalt, dar efectele acesteia nu pot fi calificate drept un succes.

Dr. Mendelski constata ca desi capacitatea organizationala imbunatatita a DNA, a SRI si a instantelor ar fi trebuit sa duca (in conformitate cu un model simplist intrari-iesiri) la o instrumentare mai eficienta si accelerata a cazurilor de coruptie, aceasta ramane la un nivel formal fara efecte de profunzime, atat timp cat corectitudinea si caracterul rezonabil al procesului penal raman discutabile.

Numarul de procurori si de acte de cooperare interinstitutionala, ca si cel al rechizitoriilor finalizate cu condamnari de presupusi mari corupti, nu spune nimic in sine.

in schimb, analiza procedurilor in concret deschide „cutia neagra” a anticoruptiei romanesti si descopera numeroase violari grave ale drepturilor fundamentale.

ABUZURILE URMARIRII PENALE

Analizand faza de urmarire penala efectuata de catre SRI, autorul studiului mentioneaza stransa cooperare dintre acest serviciu si DNA, inca din anul 2009, atunci cand s-a angajat la realizarea unor schimburi de informatii si la asistenta tehnica, precum si la colaborare si strangerea de probe prin intermediul unor „echipe operative comune” intre procurori si ofiteri SRI.

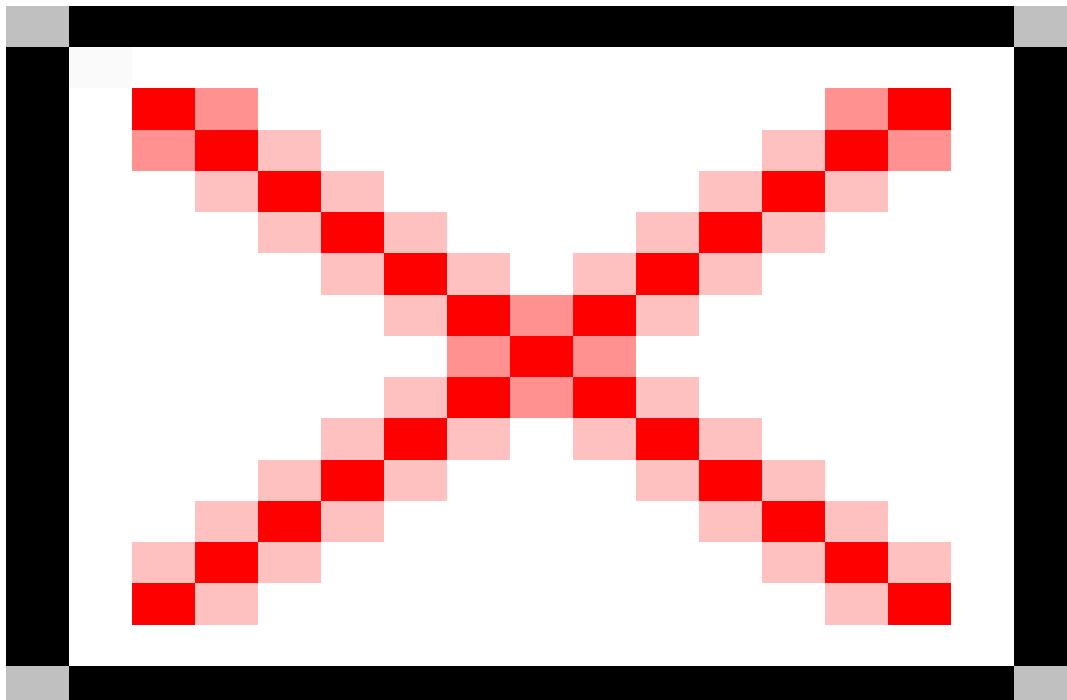
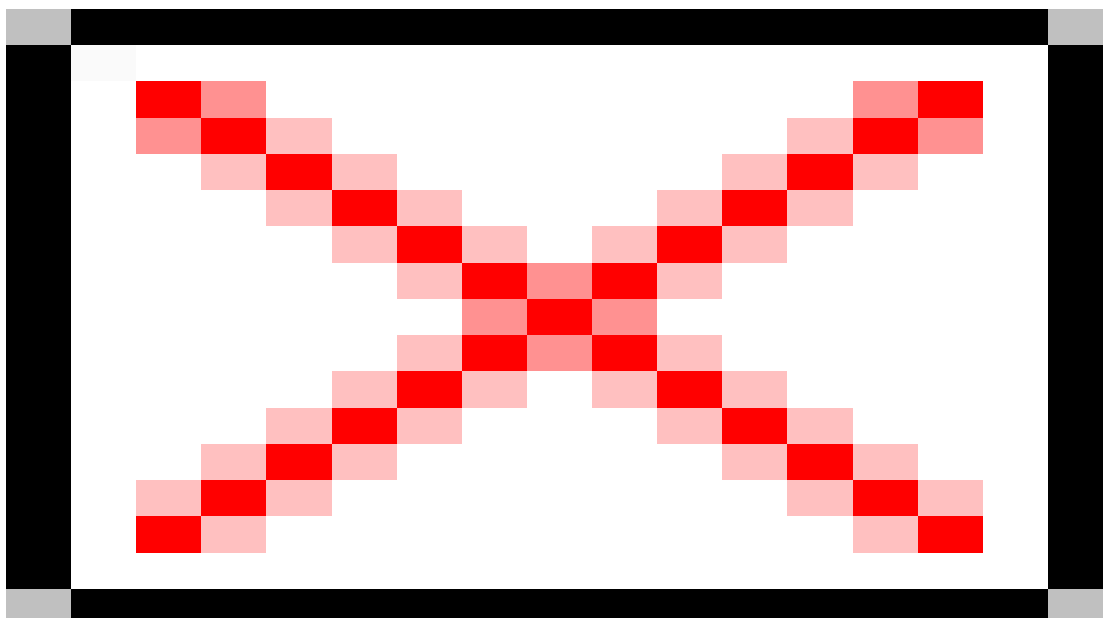
in context se mentioneaza incheierea mai multor „protocoale secrete” cum ar fi cel din data de 4 februarie 2009 semnat de seful SRI, George C. Maior, si procurorul general al DNA, Laura C. Kovesi.

George Maior participa la sustinerea tezei de doctorat a L.C. Kovesi

Concluziile sunt de-a dreptul ingrijoratoare deoarece arata ca in Romania **se acorda anual de aproape doua ori mai multe mandate de securitate nationala decat in SUA, desi populatia Romaniei este de 16 ori mai mica.**

in plus, numarul mandatelor de interceptare este alarmant de ridicat, ele fiind evident eliberate in conditiile lipsei unei „banuieli rezonabile” si a unor garantii impotriva „utilizarii in exces” a supravegherii secrete, precum si impotriva „abuzului de putere” de catre stat, asa cum cere CEDO.

Nota: Numarul total al mandatelor de interceptare consta din: 1. mandate de securitate nationala; 2. mandate de supraveghere tehnica si ordonante ale procurorilor emise pentru 48 de ore.

Asadar, din perspectiva statului de drept si a respectului pentru drepturile individuale ale cetatenilor, activitatile excesive de urmarire penala pe baza de supraveghere au devenit discutabile.

Plecand de la numarul tot mai mare de dosare deschise la CEDO, de la recentul val de achitari

motivate, de regula, prin lipsa probelor sau inexistenta infractiunii, precum si de la recurenta anumitor nereguli survenite in cursul urmaririi penale a infractiunilor de coruptie, autorul studiului identifica o serie de abuzuri comise de procurori materializate in calitatea insuficienta a probelor, metodele viciate de colectare a acestora, folosirea excesiva a arestarii preventive, incalcarea prezumtiei de nevinovatie si aplicarea de tratamente degradante, violarea dreptului la viata privata.

Referirile concrete sunt multe si tulburatoare. Ele includ discrepanta intre „stenograme” (transcrieri) si „inregistrările audio”, care a sugerat o transcriere discreționara, menita sa manipuleze, precum si practica „scurgerilor de informatii” (interceptari ale convorbirilor telefonice, documente) cu caracter privat din dosare catre mass-media inainte de pronuntarea unui verdict.

Toate sunt menite nu doar sa asigure condamnari fara respect pentru principiul aflării adevărului, dar si sa determine demonizarea suspectilor si condamnarea lor in procese mediatice, realizate pe strada, inainte ca instantele judecatoresti sa desavarseasca opera prin sentinte bazate pe probe contrafacute sau pe speculatii lipsite de suport probatoriu.

ABUZURILE JUDECATII SELECTIVE

Cat priveste faza judecatii, autorul constata ca in Romania instantele, in calitatea lor de aparatori decisivi ai integritatii procedurale, nu au putut actiona ca o „limitare benefica” pentru anchetatorii si procurorii cu exces de ambitie.

Judecata s-a confruntat cu aspecte problematice care au afectat in mod negativ dreptul la un proces echitabil, precum verdictele „mecanice” confirmative bazate pe interpretari contradictorii ale probatoriului, abuzurile procedurale grave (printre care sunt mentionate limitarea „dreptului la aparare”, deficientele legate de aprecierea probelor, hotararile judiciare bazate pe inregistrari a caror autenticitate este contestata, lipsa unei investigatii corespunzatoare a metodelor abuzive de cercetare penala) si alcatuirea nealeatorie a completurilor de judecata.

Cu referire speciala la judecata in caile de atac, studiul scoate in evidenta caracterul sau neunitar, practica interpretarii „noi” a unor „probe vechi” (de exemplu declaratii scrise ale martorilor), cu consecinta rasturnarii fara probe noi relevante a achitarilor pronuntate la fond, recurgerea abuziva la dovezi indirecte.

Toate acestea, este convins Dr. Martin Mendelski, arata ca imparțialitatea justitiei penale nu s-a imbunatatit in Romania, **ceea ce explica de ce increderea in sistemul judiciar a scazut pana la un nivel de aproximativ 30%, un numar din ce in ce mai mare de cetateni cautandu-si dreptatea la CEDO.** Aceasta in conditiile in care numarul de incalcari concrete ale drepturilor fundamentale a crescut.

Or, lipsa de incredere populara in actul de justitie reprezinta una dintre cauzele cele mai importante ale subminării eficientei calitative a luptei impotriva coruptiei.

CIFRE TRIUMFALE si EFECTE CATASTROFALE

in mod firesc, autorul isi pune in final intrebarea cat de eficienta a fost abordarea penala si represiva a anticoruptiei din perspectiva rezultatelor?

Cateva cifre pe care le retine sunt relevante.

in perioada 2002-2016

- numarul anual de inculpati trimisi in judecata (la nivelul Ministerului Public) **a crescut de la 388 la 1652;**
- numarul de inculpati trimisi in judecata (la nivelul DNA) **a crescut de la 69 la 925;**
- numarul de condamnari definitive **a crescut de la 22 la 879.**
- De asemenea, au inregistrat o crestere si cifrele corespunzatoare cazurilor de urmarire penala si condamnare pentru diferite infractiuni (dare sau luare de mita si trafic de influenta).

in perioada 2005-2016, **un numar total de 8.347 persoane au fost trimise in judecata si au fost pronuntate 5.726 sentinte definitive.**

Printre condamnati s-au aflat numerosi parlamentari, ministri, primari, magistrati, functionari publici, generali, oameni de afaceri, administratori, avocati, medici si profesori.

Sustinatorii anticoruptiei au interpretat aceste cifre drept „eficienta” sau „progres” si ca o ocazie de reinnoire a clasei politice. Voci critice din sfera politicului si a mediului de afaceri **au vazut in aceste „rezultate” insa, expresia distrugerii capitalului si a clasei politice romanesti.**

Tendinta de accelerare a activitatii anticoruptie, numarul mare de dosare instrumentate, numarul mare de hotarari definitive pronuntate au fost salutate de Comisia Europeana, care a folosit expresii ca „urmarire penala eficienta”, „performanta imbunatatita”, „progres”, „bilant de rezultate impresionant”, „dynamism remarcabil”, „semn de sustenabilitate”.

intrebarea esentiala pentru un observator cu simt critic, precum autorul studiului, este, in **daca aceste rezultate cantitative au fost obtinute prin procese calitative adecvate**, adica prin proceduri compatibile cu statul de drept, cu integritatea si cu principiul asigurarii unui proces echitabil.

Numeroasele deficiente ale urmaririi si judecatii penale, identificate de Dr. Martin Mendelski, in cuprinsul studiului realizat, indica cu certitudine contrariul. Iar aceasta duce la concluzia esecului campaniei anticoruptie in Romania.

in finalul amplului studiu merita notate urmatoarele afirmatii surprinzatoare in raport cu perceptia unei parti a publicului romanesc, dar mai ales a mediilor europene:

- **a) Desi eficienta sistemului judiciar penal masurata prin referire la indicatorul rezultatelor cantitative a crescut, analiza procedurii penale practicate dovedesc lipsa unui proces echitabil si a rezonabilitatii.**
- **b) Desi sistemul penal al Romaniei s-a imbunatatit in ultimii 15 ani, aceasta realizare pozitiva a fost obtinuta in detrimentul impartialitatii, al procedurii corecte si al drepturilor individuale ale acuzatilor, care in timp au inregistrat un declin.**
- **c) in ansamblu, abordarea de drept penal in lupta impotriva coruptiei din Romania a fost caracterizata de un dezechilibru considerabil si de o discrepanta intre eficienta si corectitudine.**

Pe de o parte, putem observa o capacitate sporita si rezultate cantitative. Pe de alta parte, procesul penal in ansamblu este lipsit de integritate si s-a abatut de la principiile echitatii si rezonabilitatii. Cu alte cuvinte, urmarirea penala eficace a cazurilor de coruptie a fost realizata in detrimentul unei urmariri penale echitabile si corecte. Deci, in detrimentul eradicarii coruptiei.

CONSPIRATIA TACERII si TRAGEDIA VICTIMELOR „COLATERALE”

Autorul a tras aceste concluzii si in urma mai multor interviuri pe care le-a avut cu unii judecatori, avocati si procurori care au declarat ca urmarirea si judecarea infractiunilor de coruptie sufera din cauza deficientelor, abaterilor, abuzurilor, anomaliilor si injustitiei.

Au fost voci care au afirmat ca justitia penala din Romania este asemenea unei loterii si nu stii niciodata daca vei fi condamnat sau achitat.

in ultimii ani, au fost scoase la lumina situatii de injustitie si abuz, excese si abateri de la proceduri juridice si constitutionale interne, dar si de la principiile europene ale drepturilor omului.

Din pacate, justitia penala din Romania a neglijat principiul rezonabilitatii in favoarea eficientei urmaririi penale cu orice pret. Judecatorii au fost mai preocupati de confirmarea rechizitoriilor decat de verificarea lor in lumina adevarului.

„Povestea de succes” a Romaniei, spune Dr. Martin Mendelski, a avut si o „latura tragica” pe care multi au cunoscut-o, dar despre care nimeni nu indrazneste inca sa vorbeasca: nenumarate victime colaterale, care au fost retinute, puse sub acuzare, urmarite penal fara garantiile unui proces echitabil si in unele cazuri achitate dupa multi ani de lupta dureroasa cu un sistem de justitie penala deficitar.

Goana dupa rezultate, prestigiu si putere, la care s-au adaugat ambitii personale, cifre si statistici cantitative a produs un exces sistemic orientat spre rezultate, care nu a fost tinut in frau.

Comisia Europeana, ambasadele straine, cea mai mare parte a presei si a societatii civile – in loc sa semnaleze si sa atraga atentia asupra excesului si procedurilor inechitabile, in loc sa ceara un control benefic in cazul procurorilor prea ambitiosi si uneori abuzivi ai diferitelor structuri teritoriale ale DNA – au ales sa aseze un val al tacerii peste aceste aspecte.

Acest pact transnational al tacerii a reprezentat o piedica in calea responsabilitatii si a intarziat procesul de autocorectie a unui sistem deficitar. Comisia Europeana, care a ignorat ani la rand abuzurile si abaterile de la cercetari, urmariri penale si procese echitabile in raportarile MCV, continua sa insiste pe eficienta si rezultate.

Lipsa unor criterii de evaluare din MCV privind activitatile desfasurate de Serviciul Roman de Informatii impreuna cu organele judiciare si de urmarire penala competente, precum si lipsa unor indicatori pentru evaluarea incalcarilor dreptului la un proces echitabil constituie unul dintre motivele aprecierilor eronate ale UE cu privire la starea statului de drept in Romania, precum si ale multor recomandari eronate.

Studiul pe care l-am rezumat merita citit integral. El are nu numai calitatea de a oferi o analiza rece, neutra, obiectiva si dedramatizata a ceea ce se numeste lupta impotriva coruptiei in Romania, dar si de a trezi constiintele celor implicati in acest proces la Bucuresti si la Bruxelles si care, din ratiuni mai mult sau mai putin binecuvantate, continua sa aplice bolii o terapie letala pentru bolnav.

Aceasta cercetare, realizata cu instrumentarul cercetatorului stiintific, face mai mult decat zece rapoarte MCV si o suta de scrisori explicative ale guvernului roman.

El demonstreaza ca MCV nu este doar obsolit, ci si nociv. Este vremea, deci, ca sa i se puna capat. Prin consens, daca se poate. Unilateral, daca este necesar.

CITEsTE STUDIU INTEGRAL IN ENGLEZA [AICI](#) sIN ROMANA [AICI](#)

Sursa: QMagazine.ro

ADRESA: <http://crct.ro/nu9D>